

2. Карабан В.І. Переклад англійської наукової і технічної літератури. – Вінниця: Нова Книга, 2002. – 564с.
3. Климзо Б.Н. Роль переводчика в построении эквивалентов для заимствуемых иноязычных терминов. //Мосты” № 4(12) – М.:Р – Валент, 2006. 40с.
4. Комиссаров В.Н. Теория перевода. //Учебник. – М.: Высшая школа, 1990. – 253с.
5. Мостовий М.І. Лексикологія англійської мови.// Підручник для студентів інститутів і факультетів іноземних мов. –Харків: Основа. 1993. – 255с.
6. Панько Т.І. Кочан І.М., Мацюк Г.П. Українське термінознавство – Львів, 1994, - 216с.
7. Рибак Н., Рибак Т., Хомик Н. Існування дублетних термінів як показник безперервного процесу творення термінології.//Проблеми української науково-технічної термінології: Тези доповідей: 4-та Міжнарод.наук. конф – Львів, 1996. – 234 с.

Шаблій О. А.
(Київ)

ТРУДНОЩІ ПЕРЕКЛАДУ УКРАЇНСЬКОГО ПОНЯТТЯ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЬ НІМЕЦЬКОЮ МОВОЮ

У розвідці розглянуто засадничі особливості перекладу у галузі права. Окрему увагу приділено проблемам передачі німецькою мовою одного із основних юридичних понять «відповідальність», зокрема вперше побудовано і контрастивно зіставлено розгорнуті і диверсифіковані варіативні ряди юридичних термінів на позначення цього поняття й наголошено на розбіжностях, які досі не були відображені у перекладних словниках. Окрім цього, розглянуто основні перекладацькі трансформації, які необхідно застосовувати для адекватної передачі німецькою мовою різних видів юридичного поняття «відповідальність».

В статье рассмотрены основные особенности перевода в области права. Отдельное внимание уделено проблемам передачи на немецком языке одного из главных юридических понятий «ответственность». Так, впервые построены и контрастивно сопоставлены развернутые и диверсифицированные вариативные ряды юридических терминов, обозначающих это понятие. При этом основной акцент сделан на различиях, которые до этого времени не были отображены в переводных словарях. Также в статье рассмотрены основные переводческие трансформации, которые необходимо применять для адекватной передачи на немецком языке разных видов юридического понятия «ответственность».

The article investigates, from the point of view of translation, intra- and extralinguistic discrepancy of German and Ukrainian law terms denoting one of the key concepts of the both law systems, namely that of responsibility. The studies of terminological systems in both languages demand these lexemes to be included in dictionaries with regard to their semantic and extralinguistic discrepancies.

Сьогодні вже не викликає сумнівів теза про те, що успіх європейської правової інтеграції України значною мірою залежить від якості перекладу супровідних юридичних текстів – як нормативних, так і інформаційних. Адже переклад у галузі права (далі також ЮП – *юридичний переклад*), попри сприяння міжнародному фаховому взаємопорозумінню, має одну суттєву особливість, яка вимагає окремого підходу до нього, а саме – ЮП є *конститутивною складовою діючого права* (P.Sandrini, S. Pommer, E. Wiesmann та багато ін.). Саме у цьому криється небезпека, адже, як засвідчує практика правозастосування, неточний або хибний переклад правових понять чи норм викликає суперечності між змістом відповідної норми і чинним законодавством, або змінює правову суть відповідних документів, що, відповідно, позначається на долі окремих людей або цілих інституцій (Р.Коцюба, С.Головатий та багато ін.). Отже, метою перекладу юридичного документа є забезпечення еквівалентної (рівнозначної) *юридичної дії* тексту перекладу.

Переклад ненормативних текстів (правничої літератури та публіцистики) – також одне із важливих джерел надходження до відповідних внутрішньофахових та публічних дискурсів нових та переосмислених понять і термінологічних одиниць, які використовують у процесі розвою правничої думки, і які, затим, впливають на формування правової культури в Україні. У цьому контексті не можна нехтувати і перекладом юридичних текстів з української, адже переклад української правової бази мовами держав-членів ЄС є такою ж невід’ємною складовою європейської інтенції, бо наближення і гармонізація правових систем неможлива без взаємних зусиль (як з боку українських, так і іноземних спеціалістів). А, як відомо, перше усвідомлення розбіжностей між порівнюваними правовими поняттями та інститутами не рідко відбувається саме у процесі їхньої передачі іноземною фаховою мовою. Про це засвідчить і наша подальша розвідка.

Оскільки у фаховій юридичній комунікації перекладач виступає посередником не просто

між різними мовними спільнотами, а й між різними *правовими культурами*, то він зобов'язаний мати базову юридичну освіту (передусім бути добре обізнаним у юридичній техніці та архітектоніці правових норм, у методах юридичного тлумачення, історії формування основних принципів права тощо) і, завдяки таким ґрунтовним знанням, адекватно відтворювати термінологічно-поняттєвий апарат нормативно-правових актів, тобто не допускати спотворення змісту і духу відповідних норм. Необхідність кваліфікованого ЮП давно усвідомили на рівні ЄС. Так, у мовному відділі Суду Європейських Спільнот перекладачами працюють кваліфіковані юристи, а в інших органах ЄС до перевірки перекладів залучені спеціалісти з права та лінгвісти (*нім. Rechts- und Sprachsachverständige*) [Wiesmann 2004, с. 68].

Однак, слід застерегти від думки, що кваліфікований юрист, який добре усвідомлює вагу кожного слова і формулювання у правовому приписі, але не має ґрунтовної філологічної освіти, може бути ідеальним перекладачем юридичних текстів. Так, суттєвої специфіки кожному новому перекладацькому процесу додає комбінація вихідної мови та мови перекладу. Адже система національного права реалізується саме через систему відповідної національної (державної) мови з усіма її іманентними можливостями та особливостями. Логічно, що у спеціальній юридичній лексиці конкретної національної мови знаходять своє вираження ще й різноманітні культурні та політичні чинники, які діяли упродовж становлення того чи іншого державного утворення, відповідних правових систем і правових культур.

Мовно-культурну залежність права найчіткіше можна простежити на прикладі термінологічної номінації та лексико-семантичних зв'язків засадничих правових понять, принципів та категорій (напр. *справедливість, законність, покарання, відповідальність* тощо), адже здебільшого йдеться про питомі, а не штучно створені чи запозичені, слова, які первісно пов'язані з основними нормами моралі та древнім звичаєвим правом.

У цій розвідці зосередимося на труднощах ЮП німецькою мовою українського поняття *відповідальність*. У сучасних дво- та одномовних лексикографічних джерелах термінологічна варіативність для позначення цього поняття представлена не в повному обсязі. Деякі термінопоняття помилково ототожнюють, тобто використовують як повні еквіваленти. Необхідність попередження подальшої міжмовної та міжкультурної інтерференції між термінами, які позначають різні види такого засадничого правового поняття, як *відповідальність*, і зумовлює **актуальність** цієї розвідки. Її **метою** є виокремлення відповідних лінгвокультурних розбіжностей задля їхньої термінографічної фіксації, що сприятиме досягненню юридичної адекватності у перекладі поняття *відповідальність*. Для досягнення цієї мети необхідно: 1) здійснити комплексне дослідження типів формальної та семантичної варіантності термінів, які позначають поняття *відповідальність* на внутрішньомовному рівні; 2) на міжмовному рівні контрастивно зіставити парадигматичні структури, до яких входять ці терміни; 3) запропонувати термінологічно й функціонально адекватні варіанти перекладу терміносполук зі складовою *відповідальність*. При цьому, головну увагу приділимо поняттєвому наповненню термінологічних словосполучень укр. «прикметник+іменник», де іменником виступає термін на позначення поняття *відповідальність*.

У зв'язку зі специфікою термінологічного знака (передусім його залежністю від конкретної терміносистеми, наукової школи тощо) для опису варіювання форми і змісту термінів замість усталених у лінгвістиці понять *полісемія, синонімія* та *омонімія* використовуємо загальне поняття *варіантності / варіативності* (див. також Е.Неженець). Так, приміром, на загальнономовному рівні, враховуючи можливі синонімічні зв'язки в усіх функціональних стилях мови, іменник *відповідальність*, попри нейтральні синоніми (*обов'язок, винуватість, покарання* тощо) має й такі оцінні синоніми, як: *почуття обов'язку, усвідомлення обов'язку, сумління, професійна етика, мораль; провина, помилка, відступ, гріх* тощо. Тому у цій розвідці описуватимемо не синонімічні (ширші), а варіантні (вужчі) ряди, які передусім репрезентуватимуть внутрішньофахову (юридичну) термінологічну варіантність.

При цьому, керуючись голістичним підходом до функціонування термінологічних одиниць, спершу розглянемо відповідні загальнономовні лексико-семантичні поля (далі ЛСП), тобто системи вербалізації поняття *відповідальність* у порівнюваних мовах, а потім перейдемо до термінологічної репрезентації цього поняття в українській та німецькій правничих мовах.

Переходячи до зіставлення відповідних укр. та нім. ЛСП, зазначимо, що за основу беремо широке узагальнене розуміння поняття ЛСП (Ю.М.Караулов, О.С.Ахманова, М.П.Кочерган та ін.), а саме – як системно і структурно організовану сукупність лексичних одиниць (різних частин мови), які із системної точки зору об'єднані спільністю змісту і відображають поняттєву, пред-

метну або функціональну подібність позначуваних явищ. Структурно вони організовані завдяки відношенню *ядро – периферія*. Розпочімо з ядерних елементів порівнюваних ЛСП. Ядром українського ЛСП вважаємо іменник *відповідальність* – похідне суфіксальне утворення (від прикметника *відповідальний*), складний за структурою полісемант, який, на нашу думку, можна вважати прикладом енантіосемії. Так, його ядерне значення розщеплюється на два вектори: з одного боку, *відповідальність* – це *суб'єктивний (або моральний) обов'язок* (відповідати за вчинки і дії), ця частина значення спрямовує нас у майбутнє. З іншого боку, *відповідальність* – це (правові) *наслідок/наслідки* певних дій/бездіяльності, у другій частині маємо семантичний компонент завершеності / минулості. У фаховій мові права таке внутрішнє протиріччя подолано за допомогою термінологічної диверсифікації. Так *юридичну відповідальність*, спрямовану у перспективу, називають *позитивною*, а ретроспективну – *негативною* [ЮСД 1996, 34].

У найповніших перекладних словниках регулярними перекладними відповідниками укр. іменника *відповідальність* виступають три нім. іменника: 1) *Verantwortung*, 2) *Verantwortlichkeit* (обидва іменника мають схожу до укр. іменника *відповідальність* морфологічну будову і походять від дієслів, корені яких, у свою чергу, можна вважати регулярними міжмовними відповідниками (*відповідати/verantworten*). На третьому місці традиційно розміщують іншокореневий іменник *Haftung f* (від нім. дієслова *haften* із первісним значенням „щільно приставати/прилипати”). Про те, що саме іменник *Haftung f* у німецькій правовій традиції здавна номінує різні види юридичної відповідальності (передусім цивільно-правової), і що його рангова позиція у наявних перекладних джерелах дуже недооцінена, йтиметься далі. Окрім цього, у статті наведено інші терміноформи, які у контексті відповідних правових норм фактично позначають різні види кримінально-правової відповідальності (див. далі *bestrafen / strafbar / Strafbarkeit f* та *vorwerfbar / Vorwerfbarkeit f*), однак у жодному перекладному словнику не подані як еквіваленти, відповідно, *кримінальної* та *адміністративної відповідальності*.

Порівнюючи загальномовні тлумачення укр. іменника *відповідальність* та нім. *Verantwortung f*, головну увагу приділяємо будові та послідовності дефініцій. У цьому зв'язку, пристаємо до думки тих учених, які вважають, що кожний елемент тлумачення у формі слова (у нас – іменника або іменникової групи) можна прирівнювати до компонента семантичної структури досліджуваного слова-концепту (О.С.Ахманова, В.М.Русанівський та ін.). Хоча порівнювані національні лексикографічні моделі дещо відрізняються, ми скористалися різними типами лексикографічних джерел [див. джерела № 1 – 20] і побудували максимально диференційовані моделі семантичних структур порівнюваних слів. Так, на основі порівняльного аналізу дефініцій укр. слова *відповідальність* та нім. *Verantwortung f* в одномовних загальних та фахових тлумачних словниках, їхніх значень у відповідних чинних нормах права, зіставлення синонімічних рядів у словниках синонімів та варіативних рядів у фахових тлумачних словниках, а також регулярних відповідників у перекладних словниках виводимо чотири узагальнені іменникові елементи тлумачення (*обов'язок (відповідати)*, *готовність (відповідати)*, *покарання (за недотримання)*, *повноваження (посадова відповідальність)*), кожен з яких лише частиною свого власного обсягу значень покриває семантику досліджуваного поняття, і які в жодному разі не можна ототожнювати із взаємопов'язаними, але окремими юридичними поняттями *обов'язок, зобов'язання, караність, повноваження*. Ці чотири елементи тлумачення очолюють чотири семантичні групи, на які ми умовно поділили термінологічні одиниці, що позначають різні види відповідальності. Задля зіставної наочності одразу пропонуємо приклади українських терміносполучень та їхні німецькі функціональні відповідники:

(1) укр. (*суб'єктивний/моральний*) **обов'язок** (*дотримуватися чого-н.*) / нім. *Pflichtbewusstsein n*, напр.:

укр. *політична відповідальність* – нім. *politische Verantwortung f*;

укр. *соціальна відповідальність* – нім. *soziale Verantwortung f*;

укр. *особиста відповідальність* (*сумлінність у виконанні службових обов'язків*) – нім. *Sorgfaltspflicht f*,

(1.1) укр. **обов'язок** (*дотримуватися чого-н.*) / нім. *Pflicht f* напр.:

укр. *відповідальність державного органу* – нім. *Amtshaftung f*;

укр. *відповідальність посадової особи* – нім. *Beamtenhaftung f*;

(1.2) укр. **підзвітність** (*обов'язок звітування за свою діяльність перед органами вищого рангу*) / нім. *Rechenschaft*, напр.: нім. *sich der Rechenschaft entziehen* — укр. *ухилитися від відповідальності*.

(2) укр. **готовність** (*відповідати за свої дії/бездіяльність*) / нім. *Bereitschaft f / Verantwortlichkeit f Haftung* напр.: укр. *матеріальна відповідальність* – нім. *Haftung f*;

(2.1) укр. *особистий ризик*; укр. під власну *відповідальність* – нім. *in eigener Verantwortung*; *auf eigene Gefahr*; укр. *відповідальність за ризик* *Gefahrtragung f*;

(2.2) укр. (цивільно-правове) *зобов'язання* / нім. (zivilrechtliche) *Verpflichtung*, напр.:

(2.2.1) укр. *вид страхування* / нім. *Versicherung/Absicherung*, напр.:

укр. *цивільна відповідальність* – нім. *zivilrechtliche Haftung*;

(2.2.2) укр. *гарантування* / нім. *Gewähr/Haftung*: *надавати гарантію /нести відповідальність (за правильність, справність тощо)* – нім. *Gewähr leisten / übernehmen*; укр. *обмежена відповідальність* – нім. *beschränkte Haftung*; укр. *товариство з обмеженою відповідальністю* – нім. *Gesellschaft mit beschränkter Haftung*;

(2.2.3) *порука*: укр. *відповідальність поручителя* – нім. *Bürgschaft f*, укр. з порученням (з відповідальністю) за *unter Haftung für*;

(2.2.4) укр. *застава* – нім. *Pfand n, Sicherheit f Sicherheitsleistung f Sicherung f*

(3) укр. *покарання* (як юридичний наслідок і відповідний *обов'язок* нести відповідне покарання) / нім. *Strafe f*.

(3.1) укр. *адміністративна відповідальність* – нім. *Verantwortlichkeit f / Haftung f aus Ordnungswidrigkeiten, Vorwerfbarkeit f*,

(3.2) укр. *кримінальна відповідальність* (нім. дослівно *караність*) *Strafbarkeit f / Sanktionierbarkeit f* укр. *нести кримінальну відповідальність* – нім. *strafbar werden*, укр. пасив. *притягатися до кримінальної відповідальності/каратися* – нім. *strafbar sein / bestraft werden*;

(3.4) укр. *відповідальність за розв'язання війни* – нім. *Kriegsschuld*.

У перекладі з української мови терміна *кримінальна відповідальність* слід вдатися до граматичних замінів, оскільки у німецькій правничій терміносистемі немає аналогічного терміносполучення „прикметник + іменник”, а використовують усталений термін-іменник *Strafbarkeit f* (дослівно *караність*), або однокореневі прикметник *strafbar* та дієслово/дієприкметник *bestrafen / bestraft*; порівняймо, приміром, чинні й аналогічні за правовим змістом норми України та ФРН:

1. Підставою *кримінальної відповідальності* є вчинення особою суспільно небезпечного діяння, яке містить склад злочину, передбаченого цим Кодексом [ККУ, ст. 2, п. 1]. *Eine Tat kann nur bestraft werden, wenn die Strafbarkeit gesetzlich bestimmt war, bevor die Tat begangen wurde* [StGB, § 1].

2. Ніхто не може бути притягнений до *кримінальної відповідальності* за той самий злочин більше одного разу [ККУ, ст. 2, п. 3]. *Niemand darf wegen derselben Tat auf Grund der allgemeinen Strafgesetze mehrmals bestraft werden* [GG, Art. 103, 3].

До граматичних замінів слід вдатися й у перекладі з української мови терміна *адміністративна відповідальність*. Так у Законі ФРН „Про порушення порядку” (аналог українського адміністративного законодавства) використовують усталений термін-іменник *Vorwerfbarkeit f* (дослівно *можливість поставити в вину*), або однокореневий прикметник *vorwerfbar* (дослівно *той, який можна поставити в вину*), які описово передають настання *адміністративної відповідальності*. Порівняймо, приміром, чинні й аналогічні за правовим змістом норми України та ФРН:

Адміністративній відповідальності підлягають особи, які досягли на момент вчинення адміністративного правопорушення шістнадцятирічного віку [КУАП, ст. 12].

Nicht vorwerfbar handelt, wer bei Begehung einer Handlung noch nicht vierzehn Jahre alt ist. Ein Jugendlicher handelt nur unter den Voraussetzungen des § 3 Satz 1 des Jugendgerichtsgesetzes vorwerfbar [OWiG, § 12, 1].

На периферії ЛСП *відповідальність* фіксуємо четверту групу значень, а саме:

(4) укр. *повноваження (посадова відповідальність)* / нім. *Befugnis f Zuständigkeit f*, напр.:

(4.1) укр. *компетенція (коло обов'язків)* – нім. *Befugnisse pl, Kompetenz f, Hoheit f, Funktionen pl, Aufgaben pl*;

(4.2) *юрисдикція / підсудність (право і повноваження давати правову оцінку фактам, розв'язувати правові питання, а також обов'язок зацікавлених осіб підкорятися компетентному суду / органу)* – нім. *Zuständigkeit f Gerichtsbarkeit f*, напр.: укр. *спірна підсудність* – нім. *streitige Gerichtsbarkeit*;

(4.3) укр. *уповноваження* – нім. *Bevollmächtigung f, Beauftragung f*

У перекладі терміна *компетенція* доводиться вдатися до граматичних замінів, напр.: укр. *це не в його компетенції* – нім. *er ist dafür nicht zuständig* (укр. іменник → нім. прикметник); укр. *це у виключній компетенції Суду ЄС* – нім. *das ist ausschließlich dem EuGH vorbehalten* (укр. іменник → нім. дієприкметник); укр. *загальне керівництво – у компетенції канцлера* – нім. *die Richtlinienbestimmung kommt dem Kanzler zu*. (укр. іменник → нім. дієслово).

Хоча у перелічених у 4-й групі термінів-іменників домінуючою є сема *право*, вони значною мірою пов'язані ЛСП *відповідальність*. Наочніше це можна простежити на прикладі передачі українського субстантивованого прикметника *відповідальний* (за). Так, залежно від сфери використання, маємо такі варіанти та способи перекладу (переважно граматичні заміни):

(4.1.1) укр. *відповідальний за нагляд* – нім. *aufsichtspflichtig* (за допомогою прикметника - *pflichtig* – укр. *зобов'язаний*);

(4.1.2) укр. *відповідальний* – нім. *Zuständige m* (укр. *прикметник* → нім. *субстантивований прикметник*);

(4.1.3) укр. *відповідальний (спеціаліст/інспектор)* – нім. *Sachbearbeiter m* (укр. *прикметник* → нім. *іменник*);

(4.1.4) укр. *відповідальний за доставку* (повідістки в суд) – нім. *Beauftragte m für die Zustellung* (укр. *прикметник* → нім. *субстантивований прикметник*);

(4.1.5) укр. *відповідальний редактор* – нім. *Herausgeber m* (укр. *прикметник + іменник* → нім. *іменник*);

Прикметник *відповідальний* у німецьких юридичних текстах передають також за допомогою прикметника *zuständig* (укр. *відповідальний (уповноважений) орган* – нім. *zuständige Behörde*), діеприкметників *verpflichtet*, *befugt* та інших контекстуальних синонімів. Однак загалом, домінуючою у перелічених німецьких функціональних відповідниках є сема *уповноважений*, на що слід звернути увагу при перекладі та укладанні перекладних словників.

Підсумовуючи проведене зіставлення, слід зазначити, що спільною ознакою порівнюваних ЛСП є їхня двополярність, тобто внутрішнє протиріччя домінуючих сем, що вимагає додаткових лексичних засобів для диверсифікації термінології, яка позначає різні за своєю суттю види юридичної відповідальності. Основною проблемою перекладу поняття *відповідальність* німецькою мовою є те, що у правничій терміносистемі ФРН існує значно ширша, ніж в українській, функціональна і семантична варіативність термінології для позначення поняття *відповідальність*. У сучасних перекладних словниках це не відображено взагалі (див. групу прикладів та (3), або не у повному обсязі (див. групу прикладів (2)). У практиці перекладу особливу увагу слід звернути на варіативні групи (3) та (4), для яких необхідно застосовувати різноманітні перекладацькі трансформації (передусім граматичні заміни).

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

1. Коцюба Р. Принципи юридичної автентичності й архітекtonіки в законотворенні України // Журнал Верховної Ради України «Віче» (<http://www.viche.info/journal/1508/> 13.02.2010).
2. Неженець Е.В. Варіантність російських термінів юриспруденції в системному та комунікативно-прагматичному аспектах: Автореф. дис... канд-та філол. наук: 10.02.02 (російська мова) / Дніпропетровськ – 2003.
3. Pommer Sieglinde. Rechtsübersetzung und Rechtsvergleichung: Translatorische Fragen zur Interdisziplinarität. Frankfurt am Main: Peter Lang, Europäischer Verlag der Wissenschaften, 2006. – 172.
4. Sandrini, Peter. Terminologiearbeit im Recht. Deskriptiver begriffsorientierter Ansatz vom Standpunkt des Übersetzers. Wien: TermNet, 1996.
5. Wiesmann, Eva. Rechtsübersetzung und Hilfsmittel zur Translation: Wissenschaftliche Grundlagen und computergestützte Umsetzung eines lexikographischen Konzepts. Reihe Forum für Fachsprachen-Forschung. Hrsg. von Hartwig Kalverkämper. Bd. 65 – Tübingen: Gunter Narr Verlag, 2004. – 485 S.

СПИСОК ІЛЮСТРАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ

6. (ВНУС) Великий німецько-український словник: Близько 170000 слів / Уклад. В. Мюллер. – Київ: Вид. Дім “Чумацький шлях”, 2005.
7. (КУАП) Кодекс України „Про адміністративні правопорушення” – Х.: Інформаційно-правовий центр „Ксилон”, 2007.
8. (ККУ) Кримінальний кодекс України: Офіційний текст. – К.: Юрінком Інтер, 2002. – 352 с.
9. (НРЮС) Німецько-російський юридический словарь / Под ред. проф. Гришаева П.И. и проф. Бенямина М. – М.: Руссо. 1996. – 624 с.
10. (НУРКСАП) Німецько-українсько-російський коментований словник з адміністративного права / Укл. Шлоер Б., Соїко І. / Заг. ред. Б. Шлоера та Ю. Зайцева – К.: Український центр правничих студій, 2003. – 464 с.
11. (НТСУМ) Новий тлумачний словник української мови. У 4-х томах. Укладачі: В.В. Яременко, О.М. Сліпущко. Київ: "Аконіт", 2000.
12. (РУСНТ) Російсько-український словник наукової термінології. Суспільні науки. / Андерш Й. Ф., Воробйова С.А. та ін. – Київ: Наукова думка. 1994. – 595 с.
13. (СЗТ) Словник законодавчих термінів. К.: Основа, 2000 – 608 с.
14. (ЦКУ) Цивільний кодекс України: Зі змінами та доповненнями станом на 15.07.2006 року / Упорядники: В.Л. Яроцький, В.І. Борисова. – Харків: Право, 2006. – 400 с.

15. (ЮСД) Юридичний словник-довідник / За ред. Ю. С. Шемшученка.– Київ: Феміна, 1996 . – 695 с.
16. (BGB) Bürgerliches Gesetzbuch: Stand: 1. Januar 1999. – 2., überarb. Aufl. – Deutscher Taschenbuch Verlag, 1999. – 752 S.
17. (CRW) Creifelds Rechtswörterbuch / begründet von Dr. Carl Creifelds, hrsg. von Dr. Klaus Weber, 18. neu bearb. Aufl. – München: C.H. Beck, 2004.
18. (DUW) Duden. Deutsches Universalwörterbuch. Herg. G. Drosdowski. 3., neu bearb. Aufl.– Dudenverlag, Mannheim/ Wien/ Zürich, 1996. – 1816 S.
19. (DWDS) Das Digitale Wörterbuch der deutschen Sprache des 20. Jahrhunderts (www.dwds.de).
20. (GG) Grundgesetz (Основний Закон Федеративної Республіки Німеччина).
21. (OWiG) Gesetz über Ordnungswidrigkeiten (Закон ФРН „Про порушення порядку“).
22. (RR) – Rechtsrussisch: deutsch-russisches und russisch-deutsches Rechtswörterbuch für jedermann / Köbler Gerhard. Unter Mitarb. von Irina Mechtscheriakov. - München: Vahlen, 2001. – 565 S. 17.
23. (StGB) Strafgesetzbuch (Кримінальний кодекс ФРН).
24. Wikipedia (<http://uk.wikipedia.org>).
25. Woxikon (<http://synonyme.woxikon.de>).

Шамаєва Ю. Ю.
(Харків)

ЕВРИСТИКА СТРУКТУРНОЇ КОНЦЕПТУАЛЬНОЇ МЕТАФОРИ У ДОСЛІДЖЕННІ ПЕРИФЕРІЇ СЕМАНТИЗОВАНОГО ЕМОЦІЙНОГО КОНЦЕПТУ

Статтю присвячено вивченню специфіки функціонування об'єктивованих у мові структурних концептуальних метафор як засобу дослідження периферії семантизованого емоційного концепту (на прикладі концепту РАДІСТЬ, актуалізованого в англійській мові (американський варіант)). Виявлено значний евристичний потенціал вербалізованої структурної концептуальної метафори щодо уможливлення аналізу концептуально-мовної реалізації емоції на таких стадіях її переживання у базовій лінгвокультурній моделі особистісного екзистенційного аналізу, як афіційованість, інтеріоризація та ціннісна афектація

Статья посвящена изучению особенностей функционирования оязыковленных структурных концептуальных метафор как инструмента исследования периферии семантизированного эмоционального концепта (на примере концепта РАДОСТЬ, объективированного в английском языке (американский вариант)). Выявлен значительный эвристический потенциал вербализованной структурной концептуальной метафоры в терминах обеспечения возможности анализа концептуально-языковой реализации исследуемой эмоции на таких этапах её переживания в базовой лингвокультурной модели личностного экзистенциального анализа, как аффицированность, интериоризация и ценностная аффектация.

The present article is focused on researching into the peculiarities of the way verbalized structural conceptual metaphors function as a tool of exploring the periphery of the semantically represented emotional concept (the concept JOY, objectivized in American English, being an example under consideration). There has been revealed a most significant heuristic potential of verbalized structural conceptual metaphors in terms of enabling to analyze the conceptual-language realization of the corresponding emotion at such stages of experiencing it by the ethno-semantic personality as efficiency, interiorization, and value affectation.

Метою даної статті є виявлення специфіки функціонування структурної концептуальної метафори (КМ) як інструменту дослідження лінгвокогнітивної архітектоніки периферії семантизованого емоційного концепту (ЕК) на прикладі концепту РАДІСТЬ (КР), об'єктивованого в англійській мові (американський варіант).

Вищезазначена мета передбачає розв'язання наступних **завдань**: обґрунтування статусу КМ, включаючи структурну, як найефективнішого засобу вивчення лінгвокогнітивної організації периферії ЕК; виявлення та лінгвокультурологічне тлумачення способів структурної концептуально-метафоричної репрезентації КР в англійській мові (американський варіант) задля реконструкції фрагменту когнітивно-семантичної текстури периферії досліджуваного концепту, що унаочнює високий евристичний індекс структурної КМ у термінах когнітивної лінгвогносеології (когнітивної семантики) та лінгвокультурології.

Об'єктом дослідження є емоційний концепт РАДІСТЬ, об'єктивований в англійській мові (американський варіант).

Предметом дослідження виступає лінгвокогнітивна структура периферії відповідного семантизованого ЕК.

Сучасна лінгвістика представлена палітрою різноманітних інтегрально-міждисциплінарних